

Likestilling mellom kjønn

Hvordan jobbes det med likestilling mellom kjønn på småbarnsavdelinger?

Heidi Lund Michalsen

Kandidatnummer: 2036

Bacheloroppgave

BHBAC3900

Trondheim, Mai 2019

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

Forord	3
1. Innledning	4
1.1 Valg av tema	5
1.2 Avgrensning og problemstilling	5
2. Metode	6
2.1 Hva er metode?	6
2.2 Intervju som metode	7
2.3 Valg av informanter	7
2.4 Etikk	8
2.5 Gjennomføring av intervjuene	9
2.6 Validitet og reliabilitet	10
3. Teori	11
3.1 Likestilling	11
3.2 Kjønn	12
3.3 Biologisk kjønn	12
3.4 Sosialt kjønn	13
3.5 Kulturelt kjønn	13
3.6 Personalet	14
3.7 Individuelle oppfatninger, holdninger og verdier	14
3.8 Individperspektiv	15
3.9 Maskulin eller feminin?	15
3.10 Genusrammer	16
3.11 Kjønn og lek	16
3.12 Gutteleker og jenteleger	16
3.13 Lekende likestilling	17
4. Funn og Drøfting	17
4.1 Det enkelte barnet	18
4.2 Synliggjøring i det daglige	19
4.3 «Så fin kjole du har»	20
4.4 Tilrettelegging for lek	23
4.5 Refleksjon som redskap for likestillingspraksis	26
Oppsummering/Konklusjon	28
Litteraturliste	30
Vedlegg	32
Vedlegg: Intervjuguide	32
Vedlegg: Samtykkeskjema/informasjonskriv	33
Vedlegg: Avtale om publisering	34

Forord

Tre år på barnehagelærerutdanningen ved dronning Mauds minne høgskole nærmer seg slutten. Det har vært utrolig fint, men til tider svært utfordrende hvor jeg ikke har klart å se en ende på noen ting, men med god støtte fra familie, medstudenter og lærere sitter jeg nå her og er straks på tur til å krysse målstreken. Jeg har hatt både oppturer og nedturer langs veien, men uten disse erfaringene ville jeg ikke vært der jeg er i dag. Jeg kan nå med sikkerhet fortelle at jeg er bombesikker i mitt valg av yrke, og jeg gleder meg til å kunne ta med meg den nye kunnskapen og de mange erfaringene ut i barnehagefeltet. Det har vært tre utrolig spennende og lærerike år som har bidratt til at jeg har vokst utrolig mye, både personlig og faglig, og jeg er utrolig stolt over å snart kan kalle meg for barnehagelærer.

Helt til slutt vil jeg takke mine veiledere Jon Olaf og Ulla-Brit for god veiledning under bachelorskrivingen og ikke minst støtte og oppmuntring når veien har virket så alt for lang.

1. Innledning

Kjønn og kjønnsroller er et svært aktuelt og omtalt tema i samfunnet, og som påvirker oss i større eller mindre grad hver dag. I Norge er likestilling mellom menn og kvinner en helt sentral samfunnsverdi, og dette påvirker og starter allerede i barnehagen. Gutter og jenter skal ha like muligheter til å delta i samfunnet, og for å kunne gi barna i barnehagen en følelse av likeverd er det viktig med ansatte som aktivt jobber med å jevne ut forskjeller og gå bort i fra den stereotypiske oppfatningen av kjønn som i noen grad henger igjen fra tidligere.

I den nyeste rammeplan for barnehagen blir det løftet frem at barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn (Rammeplan for barnehagen, 2017, s.10). Dette innebærer at de ansatte skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikkediskriminering, og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn. Dette har det vært mye fokus på i norske barnehager de siste årene, og man kan se tydelige forskjeller når det kommer til likestilling og utjevning av kjønnsforskjeller i barnehagene i dag sammenlignet med for bare noen år siden. Mye av grunnen til dette kommer nok av mer spesifikke krav og retningslinjer fra blant annet rammeplan, barnehageloven og likestillingsloven som forplikter offentlige myndigheter til å jobbe aktivt, målrettet og planmessig for likestilling på alle samfunnsområder og innenfor hver virksomhet. I tillegg stilles det høyere krav om økt kompetanse blant de ansatte, noe som blant annet innebærer at personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling i praksis.

Hvordan man møter et barn i barnehagen preges mye av hver individuelle ansatt sine indre forestillinger, verdier og holdninger. Hvordan man selv oppfatter kjønn og hvordan vi samspiller med barn vil preges av disse. Dette henger sammen med taus kunnskap og pedagogisk grunnsyn, som ofte ikke er helt bevisst for hver enkelt ansatt. Derfor vil det være verdifullt å undersøke hvordan oppfatninger rundt kjønn påvirker hvordan vi møter og tilrettelegger for enkeltbarnet og barnegruppen.

1.1 Valg av tema

Allerede fra tidlig i utdanningsløpet begynte jeg å gjøre noen tanker om hva min bacheloroppgave skulle handle om. Bacheloroppgaven er den største skriftlige oppgaven vi har i løpet av studiet, og det krever mye arbeid og innsats for å få til en gjennomført og god oppgave. For meg ble det viktig å finne et tema å skrive om som opplevdes interessant og som jeg fikk lyst til å jobbe med. For at jeg skulle kunne klare å holde motet og motivasjonen gående var det helt avgjørende å finne et tema å undersøke som vekket min interesse. I førsteårspraksisen opplevde jeg noe som gjorde inntrykk hos meg. Jeg var på en avdeling med 18 barn i alderen 3-6 år, halvparten var jenter og halvparten var gutter. Barnehagen lå svært sentralt til, noe som gjenspeilet seg i barnegruppa i forhold til det mangfoldige samfunnet vi lever i. Det var en utrolig mangfoldig sammensetningen av barn og voksne som kom fra ulike samfunnslag, bestående av barn med ulikt kjønn, minoritetsbakgrunn, religion, ulike økonomiske forutsetninger der noen kom fra kommunale boliger med dårlig råd mens andre kom fra mer pengesterke hold. Noe jeg la spesielt godt merke til med denne barnegruppa var at jenten og guttene ofte holdt seg hver for seg, spesielt når vi var inne på avdelingen. I utetiden observert jeg at gruppa i større grad lekte sammen på tvers av kjønn. Jeg reflekterte en del rundt hva som var årsaken til dette, og etter hvert ble jeg mer og mer oppmerksom på hvordan avdelingen var bygd opp, hvilke lekematerialer som var tilgjengelig og hva slags aktiviteter barna ofte ble oppfordret til å holde på med. Rommene var tydelig definerte med kjøkken og dukkekrok på det ene rommet og Lego og biler på det andre rommet. Noen av de voksne, gjerne de som var litt eldre og hadde jobbet i barnehage i en del år oppfordret ofte til ulike aktiviteter avhengig av kjønn på barnet. Jentene ble ofte introdusert for leker som dukker, matlaging eller perlebrett, mens guttene ble introdusert for biler og konstruksjonsleker. Dette fanget min oppmerksomhet og jeg syntes det virket spennende og se nærmere på. Derfor bestemte jeg meg ganske tidlig for at min bacheloroppgave skulle omhandle noe innenfor tema barn og kjønn.

1.2 Avgrensning og problemstilling

Til å begynne med når jeg skulle velge hva jeg ønsket å skrive om i forbindelse med tema barn og kjønn, tenkte jeg å se på om det var tydelige kjønnsforskjeller i barnas valg av type lek i barnehagen og om de ansattes holdninger til kjønn, bevisst eller ubevisst, kunne være

med å påvirke barna. Da tenkte jeg både på hvordan man handler i møte med barna, hvordan man snakker til barna, hva slags ord bruker vi når vi prater til ulike kjønn og hva barna tilbys av aktiviteter og lek sett fra et kjønnsperspektiv. Når jeg først satte meg inn i bacheloroppgaven skjønnte jeg rimelig fort at tanken jeg hadde var for vid, og med begrenset tid og størrelse på oppgaven lot ikke det seg gjøre. Derfor måtte jeg sette meg ned å forsøke snevre inn hvor fokuset skulle ligge, og etter god veiledning med mine bachelorveiledere kom jeg omsider frem til en problemstilling som opplevdes spennende og givende for meg. Min problemstilling ble da til slutt lydende slik:

Hvordan jobbes det med likestilling mellom kjønn på småbarnsavdelinger?

2. Metode

I metodekapittelet mitt kommer jeg til å gjøre rede for den metodiske tilnærmingen jeg har valgt å bruke i min bacheloroppgave. Jeg kommer til å skrive om prosessen, hva som har vært utfordrende og hva jeg føler har fungert bra med å bruke nettopp den type metode.

2.1 Hva er metode?

Vitenskapelig metode er et redskap som tas i bruk for å samle inn data, som vil si den informasjonen vi trenger for å besvare problemstillingen du søker svar på. Det handler om å samle inn, analysere og tolke data. Hvordan metode man velger å benytte seg av kan være vanskelig å komme frem til, men ofte er det problemstillingen som styrer dette valget (Bergsland & Jæger, 2016, s.66). Det finnes flere former for metode, men det skilles hovedsakelig mellom to hovedtyper; Kvalitativ og kvantitativ metode. Kvantitativ metode har den fordelen at man samler inn informasjon som lar seg tallfeste eller uttrykke i form av tall, mens i en kvalitativ metode samler vi inn informasjon som ikke lar seg tallfeste eller måles på denne måten (Dalland, 2017, s.52). Begge måtene å jobbe på er orienterte metoder som på hver sin måte kan bidra til en bedre forståelse av samfunnet vi lever i, og hvordan enkeltmennesker, grupper og institusjoner handler og samhandler. Kvalitativ metode går mer i dybden og vektlegger betydning, mens kvantitativ metode går i bredde og vektlegger utbredelse og antall (Bergsland & Jæger, 2016, s.66).

2.2 Intervju som metode

For å komme frem til hvilken metode jeg ønsket å bruke i min bacheloroppgave ble avgjørelsen tatt på hva som egnet seg best for å besvare problemstillingen og hva som ble gjennomførbart innenfor den tidsrammen vi hadde. Etter en del overveielser og vurderinger bestemte jeg meg omsider for å benytte en kvalitativ metode i form av intervju. Kvale og Brinkmann (2009) karakteriserer det kvalitative forskningsintervjuet som en samtale med en god struktur og et formål, og egner seg når vi ønsker å studere meninger, holdninger og erfaringer (Dalland, 2018, s.65).

«Hvordan jobbes det med likestilling mellom kjønn på småbarnsavdelinger?»

Ut ifra det min problemstilling spør om, ønsker jeg å få tak i hvordan det *kan* jobbes med kjønnslikestillingsbegrepet på en småbarnsavdeling. For å få tak i nødvendig informasjon om dette var det viktig for meg å ta i bruk en metode som gav rom for at informantene fikk reflektere og redegjøre for sine opplevelser og erfaringer om dette, slik at svarene ikke ble korte og lite utfyllende.

Ved å benytte meg av en kvalitativ metode ville jeg kunne skaffe mange opplysninger om få undersøkelsesenheter, og gå mer i dybden av det jeg ønsket å finne svar på. Intervju som metode er en fleksibel måte å samle inn data på da den kan brukes så å si overalt, og gjør det mulig å få fylldige og detaljerte beskrivelser av det jeg studerer (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s.145).

2.3 Valg av informanter

Hensikten med kvalitative intervjuer er fylldige beskrivelser, slik at problemstillingen kan belyses fra flere sider. Her ble det viktig at jeg hadde klare mål i forhold til rekrutteringsprosessen av informanter, da det er av stor betydning at informantene er mest mulig relevant og interessante i forhold til formålet med det jeg skulle undersøke (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s.113). På grunn av begrenset tid og størrelse på oppgaven valgte jeg å kontakte pedagogiske ledere som jobbet på småbarnsavdelinger. Jeg valgte å intervju pedagogiske ledere som jobbet på avdelinger og ikke baser. Begrunnelsen for det er at fra mine erfaringer er det ofte blandede aldergrupper på basebarnehager, og med tanke på at min problemstilling retter seg mot småbarn ble det enklere og mer hensiktsmessig

å få tak i informanter fra aldersbestemte avdelinger. Pedagogiske ledere jobber stort sett tett innpå barna og de ansatte daglig, i tillegg til at de skal ha med seg kunnskap og kompetanse fra studiet som de kan trekke frem i barnehagens arbeid rundt tema barn og kjønn. Dette vil nok være en fordel både for meg i min søken etter svar på hvordan dette jobbes med i barnehagen, men også for den som intervjues, ved at de føler de har noe viktig å komme med som kan støttes opp av deres bakgrunnskunnskap. Jeg avtalte intervju med tre forskjellige pedagogiske ledere som alle jobber på småbarnsavdelinger og er utdannet førskolelærer eller barnehagelærer. Den første informanten har jobbet i barnehage i 9 år, og vært pedagogisk leder de 4 siste årene. Den andre informanten har jobbet i barnehagen i 3 år og den siste informanten har jobbet i 2 år.

2.4 Etikk

Etter å ha kommet frem til hvilke typer informanter jeg ønsket å intervjuer, kontaktet jeg de ulike pedagogiske ledere og fortalte hensikten med hvorfor jeg hadde kontaktet dem. Jeg informerte samtidig om bacheloroppgavens tema, slik at de hadde noe bakgrunn for hva som skulle snakkes om. Vi avtalte tid og sted for intervjuene, i tillegg til at jeg informerte om de etiske overveielser og personvern. Det er særlig tre typer hensyn man må tenke på når man skal ut i forskningsfeltet. Det ene handler om informantens rett til selvbestemmelse og autonomi over egen deltakelse. Jeg var veldig tydelig når jeg kontaktet dem om hva intervjuet kom til å handle om, dette var helt frivillig, og at de når som helst kunne trekke seg fra intervjuet eller trekke tilbake ting som ble sagt. Som hovedregel skal forskningsprosjekter som inkluderer andre, settes i gang bare etter deltakerne har blitt informert om og gitt sitt frie samtykke. Jeg ga informantene et samtykkeskjema som de leste igjennom i forkant av intervjuene, og deretter gav de meg muntlig samtykke (Bergsland & Jæger, 2016, s.84). Jeg ønsket heller ikke å utsette informantene for noen form for belastning, og dersom de bestemte seg for å delta skulle de føle seg fullstendig komfortabel med det. Det ble også viktig at informanten var bevisst på at deres konfidensialitet ble ivaretatt og at personlig data som kunne avsløre intervjupersonen eller barnehagens identitet ikke skulle offentliggjøres. Derfor kommer jeg til å bruke benevnelsene informant 1, informant 2 og informant 3 i drøftingsdelen, for å ivareta informantenes konfidensialitet (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s.86).

2.5 Gjennomføring av intervjuene

I min oppgave har jeg valgt å bruke en-til-en-intervju. Begrunnelse av valget for et slikt intervju er fordi denne metoden egner seg godt når man ønsker fyldige og detaljerte beskrivelser av informantens erfaringer, oppfatninger, meninger, holdninger og refleksjoner knyttet til et fenomen (Johannessen, Tuft & Christoffersen, 2016, s.146). Dette syntes jeg virket som den mest hensiktsmessige metoden av intervju i forhold til min problemstilling, da jeg ønsket å undersøke hvordan pedagogisk leder stiller seg til likestilling mellom kjønn og hvordan det kan jobbes med i barnehagen.

Jeg valgte å ta i bruk et semistrukturert intervju i min datainnsamling, som vil si at jeg hadde utformet en intervjuguide på forhånd som brukes som et utgangspunkt under intervjuet. Rekkefølgen på spørsmål og tema kunne variere ut i fra hva som dukket opp underveis og hva som utspilte seg mest naturlig der og da. Jeg formulerte heller ikke ferdige svaralternativer, men ønsket at informantene kunne formulere svarene med egne ord (Johannessen, Tuft & Christoffersen, 2016, s.148). Under intervjuet ble det viktig for meg å ikke stille for mye lukkede spørsmål, men heller forsøke å stille spørsmål som ville gi informantene større frihet til å uttrykke seg. I intervjuguiden hadde jeg lagd fire ganske store og åpne spørsmål som informantene kunne si ganske mye om, i tillegg hadde jeg også forberedt en del oppfølgingsspørsmål til hovedspørsmålene. Grunnen til det var at dersom jeg ikke fikk nok utdypende svar på hovedspørsmålene så kunne jeg følge opp med oppfølgingsspørsmål for å grave enda dypere i det vi allerede var inne på, og dermed få en større forståelse for hvordan den enkelte barnehagen jobbet med likestilling mellom kjønn. Jeg åpnet også opp for at informantene kunne fortelle historier om hendelser og situasjoner, i tillegg til at jeg kom med praksisfortellinger som mange barnehageansatte kan relatere til for å bidra til refleksjon som kanskje kunne få frem ubevisste handlinger i møte med barn. Sosiale fenomener er komplekse, og det kvalitative intervjuet gjør det mulig å få frem kompleksitet og nyanser (Johannessen, Tuft & Christoffersen, 2016, s.146).

Jeg tok et bevisst valg i forkant av intervjuet om å ikke sende spørsmålene på forhånd. Jeg var litt redd for at jeg ikke kom til å få nok data ved å holde spørsmålene for meg selv, og at informantene muligens kunne sagt mer dersom de fikk mulighet til å forberede seg i forkant. Jeg endte likevel opp med å ikke sende spørsmålene til informantene før intervjuet, rett og

slett fordi jeg ønsket så ærlige og oppriktige svar som mulig, og det tror jeg at man i større grad får dersom informantene ikke vet hva som kommer. Hadde de fått spørsmålene på forhånd kunne de forberede svar, og kanskje lettere gitt svar man gjerne vil høre.

Jeg avtalte med informantene at vi skulle sette av en time og femten minutter til intervjuet slik at vi hadde god tid til å gjennomføre intervjuet og reflektere sammen, noe som var utrolig verdigfult da det kom frem masse spennende å snakke om. Etter å ha gjennomført intervjuene følte jeg at jeg satt igjen med utrolig utdypende og gode svar som ville komme godt med i oppgaven min.

2.6 Validitet og reliabilitet

Intervjuet opplevdes mer som en dialog enn rene spørsmål og svar, hvor registreringen av informantenes svar utgjorde dataen i denne oppgaven. I gjennomføringen av slike undersøkelser er det viktig å finne en metode som kan gi deg god nok informasjon til å kunne svare på problemstillingen. Det er også viktig at den metoden man bruker skal gi troverdig kunnskap, noe som innebærer at kravene til validitet og reliabilitet er oppfylt. Validitet står for relevans og gyldighet. Det som måles må være relevant og gyldig for det problemstillingen spør om. Jeg føler selv at validiteten på intervjuene var god, jeg fikk utdypende og reflekterte svar på det som ble spurt om, og svarene jeg fikk kunne brukes som et godt utgangspunkt for den problemstillingen jeg undersøkte. Reliabilitet handler om pålitelighet og at målingene må utføres korrekt (Dalland, 2017, s.40). Jeg mener også at reliabiliteten på intervjuene var god. Ut i fra det som kom frem under intervjuene, tolket jeg at likestilling mellom kjønn er noe barnehagene til en viss grad var bevisste på, men de var også åpne og ærlige om at det kanskje burde reflekteres og løftes opp enda mer i barnehagen. Jeg vil ikke påstå at informasjonen jeg fikk under intervjuene er fullstendig pålitelig, da svarene på et slikt intervju kan variere fra dag til dag, avhengig av for eksempel humør, allmenntilstand eller påvirkninger fra andre. Jeg velger likevel å gå ut i fra at jeg ville fått de samme svarene hvilken som helst dag.

Denne dataen kommer til å være utgangspunktet for drøftingen i bacheloroppgaven min, og jeg kommer til å drøfte funnene opp mot hverandre og supplementere med mine egne erfaringer og kunnskap fra studiet. Noe jeg ønsker å trekke frem som viktig å huske på når man bruker intervju som metode er at de resultatene og sammenhengene som kommer frem

under intervjuene er tendenser, og er ikke nødvendigvis slik det er i alle barnehager. Her vil det være viktig at forskeren har et reflektert syn på metodekritikk.

3. Teori

3.1 Likestilling

Likestilling er et begrep som kan gi ulik mening for ulike mennesker og er avhengig av hvilket perspektiv som velges. Det er viktig å skille mellom formell og reell likestilling. Formell likestilling er det samme som legal eller lovmessig likhet som handler om at alle mennesker skal ha de samme rettighetene og mulighetene til å delta på forskjellige samfunnsområder og kunne treffe valg som angår deres liv. Reell likestilling handler i stor grad om resultatlikhet som vil si at alle har lik fordeling av deltakelse, goder, makt og ansvar (Emilsen, 2015, s.22). Mange forbinder likestilling med likestilling mellom kjønn, og kan ofte assosieres med kvinnekamp, men i dag bruker vi likestillingsbegrepet i en mer utvidet forstand. Regjeringens handlingsplan for å fremme likestilling fra 2009 innledes slik: «Likestillingsarbeid handler ikke lenger kun om likestilling mellom kvinner og menn. Det handler om at alle skal behandles som likeverdige uavhengig av kjønn, alder, seksuell orientering, funksjonsevne, hudfarge, etnisitet, religion mv.» (Larsen & Slåtten, 2015, s.46). Dette støtter opp Bratterud og Emilsens forklaring, som viser til at likestilling omhandler å ha like rettigheter og bli behandlet likt, og at man som mennesker har de samme mulighetene (Emilsen, 2015, s.22).

Når jeg snakker om likestilling i denne oppgaven er det likestilling knyttet mot kjønn som jeg ønsker å rette oppmerksomheten på. Kjønnlikestilling innebærer at man har rett til å uttrykke seg på tvers av tradisjonelle kjønnskategorier og at jenter og gutter skal få like muligheter.

Likestillingsbegrepet er også forankret i rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

«Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling (2017, s.10).

Det at likestilling er nedfelt i rammeplanen innebærer at barnehagen er forpliktet til å jobbe med dette i det pedagogiske arbeidet. At dette er et krevende område å arbeide med er jeg ikke i tvil om, både teoretisk, metodisk og praktisk. Likestilling som et pedagogisk perspektiv er noe som skal tolkes og gjøres til en del av den daglige virksomheten i barnehagen og ikke noe man setter av tid til i en begrenset periode (Askland & Rossholt, 2009, s.25).

3.2 Kjønn

Det er vanskelig å definere kjønn på en presis måte, men vi kan si at alle mennesker er «forskere» på kjønn ved at hver og en av oss er født med biologiske forutsetninger inn i en verden som er kjønned (Emilsen, 2015, s.72). Kjønn er et grunnleggende kjennetegn i menneskers liv, og en måte vi både ser, benevner og kategoriserer på, men hvordan lærer vi å praktisere som jente eller gutt i det sosiale rommet? (Askland & Rossholt, 2009, s.65). For å skape en forståelse for hva kjønn er og hvordan vi tenker om kjønnsforskjeller kan det være nyttig å se på kjønn gjennom et biologisk, sosialt og kulturelt perspektiv. Her er det motstridende argumenter som retter oppmerksomheten på om det er arv eller miljø som avgjør forskjellene blant kjønnene.

3.3 Biologisk kjønn

Med biologisk kjønn mener vi hva som rent kroppslig skiller kvinner og menn. Forskning på kjønn som er biologisk orientert fokuserer på hvordan biologiske forutsetninger som menneskekroppen er født med, er bestemmende for hvordan vi handler og atferden vår. Biologer mener at alle individ har medfødt visse biologiske forutsetninger for kjønn som ligger til grunn for og muliggjør våre handlinger. De biologiske forklaringene som baserer på kvinner og menns forskjellighet går ut på ulike gener, at vi styres av ulike kromosomer og hormoner, og at hjernene våre er ulike (Emilsen, 2015, s.73) (Larsen & Slåtten, 2015, s.63). Leif Askland mener et dersom kjønn først og fremst er biologisk, vil det være lite spillerom ved den pedagogiske praksis. Da vil vi i liten grad gjøre noe som helst annet enn å bekrefte barnet i den aktiviteten som vi forklarer for oss selv gjennom det biologiske kjønn. Det fremmer tanken om «gutter er gutter» og at dette er noe som handler om gener og naturens gang. Her er det typisk å tenke på forventningene man har om de omsorgsfulle jentene som

passer på de små, og som uten å nøle hjelper til når de blir bedt om det. Mens for en «normal» gutt har man ofte en forventning om høyt støy- og aktivitetsnivå, og at de må få utløp for dette på en minst mulig ødeleggende måte for de andre (Askland & Rossholt, 2009, s.66).

Vår biologiske utrustning følger oss fra første stund og er på vesentlig måter med på å forme og prege videre utvikling. Men det er ikke slik at biologien bestemmer vår måte å være på, hvordan vi prestere eller helsa vår. Biologiens betydning går mange omveier i et komplisert samspill med omgivelsene og miljøet (Bø, 2014, s.44).

3.4 Sosialt kjønn

Sosialt kjønn handler om hvordan man stort sett gjennom ytre påvirkning fra miljøet formes og utvikles til jente og gutt. I et sosialt perspektiv sier man at kjønn ikke er noe man først og fremst er, det er noe en blir, og dette kommer til uttrykk gjennom atferd, handlinger, relasjoner og interesser. Sosialiseringsperspektivet mener at kjønn er noe man tilegner seg, og at gjennom de tidligste leveårene danner man sin kjønnsidentitet gjennom sosiale interaksjoner og samhandling med andre mennesker. Ser man på sosialt kjønn som et utgangspunkt handler kjønn i sosialiseringsperspektiv om å forstå og forklare hvordan barn utvikler sin kjønnsidentitet og forståelse av eget kjønn som et svar på de forventningene og normene de blir stilt ovenfor. Etter hvert vil jente og gutten generalisere disse forventningene, og danne seg en forståelse for hva som er akseptabel handling for deres kjønn i ulike situasjoner (Emilsen, 2015, s.76).

3.5 Kulturelt kjønn

Betydningen og forståelsen av kjønn varierer både kulturelt og historisk. Både jenter og gutter kan ha egne særtrekk som gjør at de foretrekker interesser eller aktiviteter som noen ganger stemmer med det som ansees som kjønnsstereotyp eller «korrekt» for det enkelte kjønn, men andre ganger kan det gå på tvers av hva som ansees riktig i forhold til kjønn. Derfor vil det være av betydning å anerkjenne gutters mange måter å være gutt på, og jenters mange måter å være jente på. I et slikt perspektiv kan vi da hevde at kjønn ikke er noe konstant og uforanderlig, men noe som skjer over tid, og som kan endre seg på tvers av ulike situasjoner og sammenhenger. Vår måte å gjøre kjønn på bestemmes og skjer innenfor rammer av ulike

sosiale og kulturelle kontekster som legger føring for individets valg og handlinger. Hva som bli den riktige måten å utøve kjønnet på vil variere på tvers av de ulike arenaene vi tar del i, og det vil være en stadig pågående prosess hvor man undersøker og tar inn over seg hva slags normer og regler som gjelder når vi går inn og ut av ulike settinger og samspillsrelasjoner (Emilsen, 2015, s.81).

3.6 Personalet

Hvordan likestilling mellom kjønn blir lagt vekt på og jobbet med i barnehagen vil være påvirket av personalets holdninger og kompetanse om tema. Studier viser at ansatte i norske barnehager har et ønske om å behandle barna på en likestilt måte, men at dette er utfordrende å få til i praksis og at vi kan finne de tradisjonelle kjønnsrollemønstrene også i barnehagen (Emilsen, 2012, s.8).

I arbeidet med likestilling mellom kjønn i barnehagen er det viktig at de ansatte er bevisst hvordan deres holdninger og handlinger kan påvirke barna. Personalet i barnehagen har en svært viktig oppgave i forhold til hva de gjør, og hvordan de legger til rette for en likestilt praksis og like muligheter. Hvordan dette synliggjøres og praktiseres kan ha stor betydning for hvordan barna forholder seg til og uttrykker eget kjønn (Emilsen, 2012, s.14).

3.7 Individuelle oppfatninger, holdninger og verdier

Hvordan man møter et barn som ansatt i barnehagen preges mye av hver enkelt sine indre forestillinger, verdier og holdninger. Hvordan man selv oppfatter kjønn og samspiller med barn preges av disse, og det vil derfor være viktig å være bevisst på hvordan egne erfaringer og opplevelser preger hva en sier og gjør (Askland & Rossholt, 2009, s.34). Det kreves kunnskap og evne til refleksjon for å bli bevisst hvilke normer, krav og forventninger vi møter barna med i det daglige arbeidet i barnehagen, og hvordan dette er med å påvirke barna. Dette henger sammen med taus kunnskap og pedagogisk grunnsyn, som ofte ikke er helt bevisst for hver enkelt ansatt. Derfor er det viktig at personalgruppa, både på individnivå og i fellesskap, stiller spørsmål ved og reflekterer rundt vår egen praksis. Både hva vi gjør og hvorfor vi gjør det. Lauvås og Handal regner den praktiske yrkesteorien til en yrkesutøver som den sterkeste faktoren når det gjelder hva som styrer den enkeltes praksis. Og skal man endre praksis, må

man løfte opp denne yrkesteorien og gjøre den til gjenstand for refleksjon og endring (Askland & Rossholt, 2009, s.109).

Som pedagog vil man både bevisst og ubevisst, skape muligheter og begrensninger for barnas handlingsrom og hvordan de oppfatter seg selv og andre. På denne måten kan vi se at de ansatte i stor grad er med å påvirke barnas egen utvikling av genus og identitet (Helèn & Granholm, 2009, s.7). Bevisste og reflekterte ansatte som tørr å sette seg selv i søkelyset for kritisk vurdering, har et stort potensial for utvikling både på det personlige og det faglige plan (Johannesen & Emilsen, 2015, s.168).

3.8 Individperspektiv

Svalefryd skriver i temaheftet for likestilling i barnehagen at mange pedagoger hun har vært i kontakt med, hevder at de ikke har behov for det med likestilling og at deres arbeid med individuell planlegging og dokumenter om hvert enkelt barn er tilstrekkelig for å se det unike mennesket, barnas kjønn er ikke relevant. For mange barn er det jo i samspill med andre barn og voksne at de utvikler seg. Videre hevder hun at individperspektivet som veileder i arbeidet utgjør bare en del av den sammensatte virkeligheten som skaper den pedagogiske virksomheten. Et perspektiv som retter seg mot det individuelle barnet kan ikke sikre likestilling så lenge verken individet eller organisasjonen har løftet fram og analysert de skjulte forestillingene omkring kjønn på et bevisst plan (Kunnskapsdepartementet, 2006, s.14). Dette kan ses i sammenheng med det jeg skrev over, om de ansattes egne oppfatning av kjønn, og hvordan deres tanker og måte å forholde seg til likestilling mellom kjønn, kan påvirke barna på flere områder. Blant annet hvilke muligheter barna tilbys og hvordan opplevelse barnet får av seg selv og egen kjønnsidentitet.

3.9 Maskulin eller feminin?

Maskulinitet og femininitet er noe som er blitt skapt og konstruert, ikke noe som følger deg fra fødsel av. Hva som er feminint og maskulint er en oppfatning vi har tilegnet oss som normer og gjort til en del av kulturen vår, og disse oppfatningene ligger i oss og styrer atferden vår i ulike situasjoner som mann eller dame (Larsen & Slåtten, 2015, s.58). Helt fra barna er veldig små, skrives de inn gjennom språk, som fysisk sett blir båret frem av media,

voksne og andre barn de omgås med. Rossholt mener at ethvert barns kropp tar opp kunnskap om maskulinitet og femininitet gjennom hele sin praksis. Den mest iøynefallende overflatiske form for kroppslig praksis er klær og hår. Klær fungerer ikke bare som symbolsk; jenter og gutter lærer også betydningen av å være jente og gutt gjennom klær ved at de introduseres for bestemte plagg, farger og mønstre som knyttes til kategorien jente og gutt (Askland & Rossholt, 2009, s.100).

3.10 Genusrammer

Jenter forventes ofte å være og oppføre seg feminine, mens gutter forventes å være og oppføre seg maskuline. Disse genusrammene er ofte usynlige og tatt for gitt, noe som gjør at de kan være vanskelige å endre på. Vi blir ikke bevisst genusrammene før noen bryter dem, og da er vi ofte raske til å «rette på» personen og føre han eller henne tilbake i rammen (Henkel & Tomicic, 2011, s.235). Her er det viktig med ansatte som evner å utfordre ideen om hva som ansees som akseptabel og forventet atferd for jenter og gutter. Et genusbevisst personale gir større muligheter for at barna utvikler hele sin personlighet som unike individer, uansett kjønn (Helen & Granholm, 2009, s.8). Dersom man ureflektert møter barna med utgangspunkt i slike stereotypier vil sjansen være stor for at vi vil kunne bekrefte og dermed forsterke kjønnsstereotypisk atferd. Derfor er det av stor betydning med et personal som reflektere over, og dermed blir mer bevisst de holdningene vi møter barna med (Emilsen, 2014, s.36).

3.11 Kjønn og lek

Hvordan det tilrettelegges for lek i barnehagen, sett fra et kjønnsperspektiv er også et tema som bør være gjenstand for oppmerksomhet. Både hva som tilbys av leker og material, og hvordan det fysiske miljøet er tilrettelagt er relevant å se nærmere på.

3.12 Gutteleker og jenteleker

Hvilke leker som finnes på en avdeling og hva som legges frem vil påvirke hva barna leker. Det er vanlig å se at leker med bestemte hensikter og hvordan lekene ser ut, blir sortert sammen. For eksempel kan vi se at i hjørnet der dukkene ligger kan vi også se dukkevogner

som i sin tur ligger ved komfyren og oppvaskbenken. Byggematerialer og andre konstruksjonsleker samles gjerne på et annet sted. Vi kategoriserer ubevisst, eller bevisst, lekene som barna har å leke med, som igjen fører til at barnas lek utspiller seg forskjellig (Henkel & Tomicic, 2011, s.44). I flere barnehager kan vi se at det som tilbys av leker og material er kategorisert i det som ansees som «gutteleker» og «jenteleker». Barnehagen har et særlig ansvar for å motvirke en slik stereotypering, og det bør derfor legges til rette for at barna får et variert og bredt spekter av måter å leke på (Emilsen & Johannesen, 2015, s.234).

3.13 Lekende likestilling

Barns valg av lek påvirkes av skjulte forventninger hos de ansatte. Derfor kan lek være noe som åpent eller skjult gjennomsyrrer barns valg, både når det gjelder venner, leketemaer og roller på en stereotyp og ensformig konserverende måte. Da vil det være lett å tro at jenter foretrekker bestemte leker og leketema, mens gutter søker etter andre måter å leke på. Man kan spørre seg selv hvilke eller hvilken betydning kjønn har for barns lek. I gjennom leken får barna mulighet til å teste ulike posisjoner og overskrider gitte grenser og normer som er satt for hva som er «akseptabelt» for gutter og jenter (Öhman, 2012, s117). Dette kan sees i sammenheng med det Henkel og Tomicic kaller for en lekende likestilling. Det er i samspillet mellom dem som leker, materialet de leker med og lekens former, rammene settes for hva barn kan gjøre. En lekende likestilling innebærer å gi barna muligheter til å føle seg trygg i mange ulike roller og situasjoner, uavhengig av hvilket kjønn de har (Henkel & Tomicic, 2011, s.56). Barn oppdager, oppretter og snur opp ned på de dominerende normene som innebærer utprøving av forskjellige erfaringer og handlemåter som oppleves kreativt og lystbetont for dem. Hvordan de ansatte forholder seg til denne utforskningen vil være av stor betydning for hvordan barna i sin tur tolker kjønn (Öhman, 2012, s.116).

4. Funn og Drøfting

I dette kapitlet kommer jeg til å legge frem en del av funnene jeg gjorde igjennom intervjuene, og drøfte disse i lys av oppgavens problemstilling og teorien jeg presenterte i kapittel 3. Jeg har valgt å dele drøftingsdelen opp i fem ulike hovedkategorier for å skape et oversiktlig bilde av temaet, disse fem kategoriene utgjør helheten av fenomenet problemstillingen min undersøker:

Det enkelte barnet, synliggjøring i det daglige, «så fin kjole du har», tilrettelegging for lek og Refleksjon som redskap for likestillingspraksis.

4.1 Det enkelte barnet

Det som kommer tydelig frem gjennom alle tre intervjuene er hvordan de i arbeidet med likestilling mellom kjønn, ikke fokuserer på kjønn barna har, men heller enkeltbarnet og deres forutsetninger. I uttalelsene deres ble det lagt stor vekt på at det som tilbys til barna er basert på deres egenskaper og interesser, og at de skal følges opp og støttes i sine valg, uavhengig av kjønn.

Likestilling og likeverd er en sentral verdi i det norske samfunnet, og gjenspeiles i lovverket med hensynet til den enkeltes rettigheter og som demokratisk prinsipp. Som jeg skrev i teorikapittelet punkt 3.1, trekkes dette også frem som en sentral del av rammeplan for barnehagen. Der legges det stor vekt på at barna skal få oppleve likestilling og likeverd i barnehagen, uavhengig av kjønn. Videre sies det alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen (2017, s.10).

Ut ifra det rammeplanen sier har vi som ansatte i barnehagen et ekstra ansvar for å gi barna en likeverdig og likestilt opplevelse i barnehagen. Barnehagen skal gjenspeile det storsamfunnet vi er en del av, og det innebærer at de ansatte tar inn over seg at barnehagen er en viktig samfunnsinstitusjon som i stor grad kan bidra til et likestilt samfunn på mange områder der man kan se store systematiske kjønnsforskjeller. Kjønnlikestillingsprinsippet i barnehagen retter seg primært mot å gi barna like muligheter og forutsetninger for læring og utvikling, uavhengig av kjønn. I punkt 3.1 forklarer Bratterud og Emilsen at likestilling kan handle om at man som menneske har like rettigheter, behandles likt, og at alle blir tilbydd de samme mulighetene (Emilsen, 2015, s.22). Denne type praksis gjenspeiles i de svarene jeg har fått fra alle tre informantene, hvor det fokuseres på at barna skal få like muligheter, og at barnas kjønn på ingen måte skal definere barnet som person og hva barna kan og ikke kan gjøre.

Under intervjuet forteller både informant 1 og informant 2 at barna på deres avdeling skal møtes som det individet de er, hvert barn er unikt og skal behandles deretter. For informantene innebærer det at barna tilbys de samme mulighetene, og at kjønn ikke spiller en rolle her. Informant 3 forteller under deres arbeid med likestilling blant kjønn: «På vår avdeling ønsker vi at barna skal få like muligheter til lek, til å utforske og til å delta på det

barnet vil være med på. Vi ser hverandre som individ og møter barnas behov i stedet for å basere på om et barn er jente eller gutt».

Det jeg kan trekke ut fra dette er at når den pedagogiske virksomheten skal planlegges, spiller ikke barnas kjønn en rolle, fokuset ligger heller på individet og hva barnet trekkes mot og interesserer seg for. Dette innebærer at alle får mulighet til å delta i forskjellige aktiviteter, og at barna ikke tillegges egenskaper basert på om de er gutt eller jente, noe som er utrolig viktig for hvordan barnet opplever seg selv og verden rundt seg (Larsen & Slåtten, 2015, s.66). Jeg syns denne måten å jobbe på høres utrolig fin ut, men er det slik at det i praksis lar seg gjennomføre å alltid følge opp hvert enkelt barns interesser og behov? I punkt 3.8 problematiserer Svalefryd dette individperspektivet som veileder i arbeidet med likestilling, og hevder at dette utgjør bare en del av den sammensatte virkeligheten som skaper den pedagogiske virksomheten (Kunnskapsdepartementet, 2006, s.14). Det er ikke å stikke under stol at en barnehage består av langt flere barn enn voksne, og hver enkel ansatt har sine egne oppfatninger og erfaringer med kjønn som vil prege de valgene og handlingene man møter barna med. Likestilling er like viktig for jenter som for gutter, men hva den enkelte legger i like muligheter og vilkår kan fort bli tolket forskjellig fra ansatt til ansatt. Her vil det være interessant å spørre seg om barn gis de samme mulighetene til å utforske og påvirke sin egen identitet og praksis, uavhengig av gitte kjønnsstereotyper.

4.2 Synliggjøring i det daglige

Under intervjuet var jeg også opptatt i å få tak i hvordan informantene bevisst jobbet med likestilling mellom gutter og jenter i det pedagogiske arbeidet. Her fikk jeg flere spennende svar og eksempler fra informantene om hvordan man kan gå frem i møte med barna når det kommer til bevissthet rundt likestilling mellom kjønn. Informant 3 fortalte om en samtale mellom to jenter på en storbarnsavdeling som hun hadde overhørt i barnehagen. Disse to jentene hadde snakket om hva de hadde lyst til å jobbe som når de ble stor, og da hadde den ene jenta sagt at hun hadde lyst til å bli snekker. Den andre jenta responderte med å si at det er gutter som er snekkere. Dette er et typisk eksempel på ting som kan komme ut av en barnemunn, men hvor kommer det fra? Jeg kan godt skjønne hvorfor barna sier ting som dette, ettersom vi lever i et samfunn hvor kjønnsstereotypiske arbeidsmønstre fortsatt henger igjen. Selv om vi lever i et land med stort fokus på likestilling mellom kjønn, er det ingen tvil om at vi likevel gjenspeiler typiske skiller i valg av yrker mellom kvinner og menn, og dette

vil naturligvis barna få med seg. Videre trekker informant 3 frem verdien av å prate med barna allerede på småbarn, og være åpne om at jenter og gutter kan gjøre de samme tingene. Det å samtale med barna om slike ting tror jeg er viktig og ikke minst nyttig for at de skal bli bevisst deres like muligheter, både i forhold til hvordan de opplever seg selv nå, men også for at de skal vokse opp i viten om at de kan, og har rett til, de samme mulighetene uavhengig av kjønn.

I intervjuet med informant 1 trekkes det frem et eksempel på hvordan de jobber med å synliggjøre likestilling mellom kjønn i det daglige. Her forteller informanten at de har en mannlig ansatt på avdelingen som hadde glemte støvler en dag de var på tur. Pedagogen som er en kvinne tilbydde seg med en spøkefull tone å bære mannen på ryggen over en bekk som skulle krysses. Et par av treåringene fikk med seg dette, og ble flirfulle og mente at det ikke gikk an. Da bestemte de voksne seg for å gjennomføre dette for å være gode forbilder som viser at jenter kan være like sterke som gutter og omvendt. Jeg synes dette var et fint eksempel på hvordan man kan synliggjøre likestilling mellom kjønn på en god måte i det daglige, uten at det er planlagt på forhånd. Her vil jeg trekke frem det jeg skrev i teorikapittelet, punkt 3.10, om personalets evne til å utfordre ideen om hva som ansees som akseptabel og forventet atferd for jenter og gutter. Hos gutter ligger det ofte en forventning om at de skal være tøffere og sterkere enn jenter, og det synes jeg er synd, fordi det finnes mange forskjellige måter å være gutt og jente på (Henkel & Tomicic, 2011, s.235). Jeg syntes det var tøft av informant 1 og den mannlige ansatte å utfordre det inntrykket barna hadde om at damer ikke kan løfte menn. Naturligvis er det ikke sånn at alle damer klarer å løfte en mann over en bekk, men det er heller ikke slik at alle menn klarer å bære en dame i samme situasjon. Her spiller blant annet biologiske og fysiske forutsetninger en rolle, men i dette tilfelle bryter man en kjønnsstereotypisk forventning om at jenter ikke kan være like sterke som gutter.

4.3 «Så fin kjole du har»

De fleste voksne i dag vil nok gjerne tenke at de behandler jenter og gutter likt, og at kjønn på barnet ikke spiller en rolle. Likevel vet vi at små jenter og gutter også i dag vil oppleve mange ting forskjellig, helt fra starten av, nettopp ved at samfunnet markerer at noe er for jenter og noe er for gutter. Noe av det mest åpenbare i en slik sammenheng er klærne som tilbys, som er minst like «kjønnede» som de noen gang har vært. Når du ankommer en

klesbutikk i dag er det liten tvil om hvor guttene «hører til» og hvor jentene «hører til». Veggene på den ene siden er gjerne fylt opp av rosa blonder og hårspenner med blomster og sløyfer, mens den andre siden oser av tøffe mønstre og figurer, gjerne i fargene blått og grønt. I løpet av min oppvekst har jeg som jente fått høre at jeg er søt og fin, spesielt de dagene jeg stilte opp i kjole og oppsatt hår. En slik måte å møte barn på tror jeg i stor grad er med på å «fortelle» barna noe om hvordan de skal være som gutt og jente. Ved at en gutt alltid blir omtalt som kul og tøff, og jenter som søte og snille, vil dette skape en oppfatning av hvordan de skal oppføre seg. Rossholt mener at ethvert barns kropp tar opp kunnskap om maskulinitet og femininitet gjennom hele sin praksis. Den mest iøynefallende overflatiske form for kroppslig praksis er klær og hår (Askland & Rossholt, 2009, s.100).

Under intervjuene kom det frem at kun en av informantene bevisst jobbet med hvordan de møter og anerkjenner barna i forhold til klær og utseende. Alle var inne på det, men de to andre informantene var inne på dette i forhold til hva de måtte bli mer bevisst på, ikke hvordan de jobber med det nå. Informant 1 sier: «Når det kommet til hva barna har å seg, ønsker jeg ikke å kommentere med «å så fin kjole du har på deg». Jeg vil heller anerkjenne barna, fremfor hvordan de ser ut». Ved å rette oppmerksomheten på hva barnet har på seg istedenfor å anerkjenne barnet for hvem de er, blir sjansen for at vi bekrefter og forsterker kjønnsstereotypisk atferd større.

Karneval

Et klassisk arrangement som man ofte kan se i norske barnehager er karneval. Her åpnes det opp for at barna kan legge de vanlige klærne sine hjemme og ankomme barnehagen i kostymer. Jeg har selv vært med på karneval opptil flere ganger i barnehagen, og det jeg har observert stort sett hver gang er at barnehagen kryr av jenter i prinsessedrakter og gutter som er utkledd som superhelter. Et par av gangene har jeg observert barn som er ikledd kostymer som bryter med det kjønnsstereotypiske synet på hva som er «jentete» og «guttete».

Jeg hadde en episode i praksis hvor en av guttene hadde tatt på seg kjole, høyhælte sko og bar på en veske mens han gikk gjennom avdelingen sammen med en annen jente som hadde kledd på seg akkurat det samme. Jeg smålo og spurte gutten «så fin du var, har du kledd deg ut som en dame?».

I etterkant har jeg kjent på følelsen av at jeg da, helt ubevisst, formidlet en ide om at det bare er jenter som går i kjole og bruker høyhælte sko og veske. I tillegg spurte jeg kun gutten, men lot jenta passere uavbrutt. Jeg merker at denne hendelsen sitter ganske langt inne i meg nå, og jeg skulle gjerne gjort ting annerledes om jeg hadde mulighet til det nå. Da ville jeg nok heller valgt å ikke sagt noe, men heller gitt begge barna et anerkjennende blikk i det de tuslet forbi. Eventuelt unngått å påpeke at han hadde «dameklær» på. I punkt 3.9 beskriver Larsen og Slåtten maskulinitet og femininitet som noe skapt og konstruert, og som vi tilegner oss som normer og blir en del av kulturen vi er en del av. Hvordan vi oppfatter dette vil danne holdninger i oss som er med å styre hvordan vi handler i ulike situasjoner (Larsen & Slåtten, 2015, s.58).

I løpet av studietiden har jeg blitt mer reflektert og mer bevisst hvilke holdninger jeg formidler til barna. Tross dette kan det tenkes at denne reaksjonen på gutten i kjole preges av hvordan jeg i løpet av min oppvekst har dannet en oppfatning av kjønn, hvor det alltid var jenter som gikk i kjole. I punkt 3.10 skriver jeg om disse oppfatningene som Henkel og Tomicic kaller «genusrammer». Disse genusrammene er ofte usynlige og lite artikulert, men i stor grad styrende for vår atferd, og kan dermed være vanskelige å endre på. Vi blir ikke bevisst genusrammene før noen bryter dem, slik som gutten i eksempelet gjorde. Da var jeg rask med å «rette på» barnet ved å spøke om det, og spørre: «Har du kledd deg ut som ei dame?». På en eller annen måte kan det nok hende at barnet i denne situasjonen opplevde at han i «dameklær» brøt med de rammene gutter forventes å være i. Barna mottar ofte positive tilbakemeldinger fra de rundt seg når de holder seg innenfor de «akseptable» rammene, og disse tilbakemeldingene kan føre til at barnet holder seg til de bestemte rammene for å skape trygghet, da dette kan oppleves mer akseptabelt. Som voksen i barnehagen vil det være viktig å bryte ned disse rammene og utjevne forskjellene man gjerne knytter til kjønn. I arbeidet med likestilling innebærer dette å bli mer bevisst på når vi retter på barna og hvorfor rettingen skjer (Henkel & Tomicic, 2011, s.235). I punkt 3.13 kan vi lese om hvordan barn igjennom leken gis mulighet til å teste ulike posisjoner, og utfordre ideer om hva som er akseptabelt for gutter og jenter (Öhman, 2012, s.117). Som ansatt i barnehagen har vi stor påvirkning på hva barnet eksponeres for og hvordan deres utprøving blir møtt, og dette vil igjen ha stor innvirkning på hvordan barnet opplever eget kjønn. Ved å være åpen for at barna får overskride gitte grenser og normer som er satt for hvert enkelt kjønn, og la de prøve ut forskjellige erfaringer og handlemåter kan

vi bidra til å gjøre barnet tryggere på seg selv og sin identitet, og motvirke at de holder seg tilbake fordi de føler at enkelte måter å handle på ikke er akseptert. Henkel og Tomicic støtter denne praksisen i sin beskrivelse av en lekende likestilling. En lekende likestilling innebærer å gi barna muligheter til å føle seg trygg i mange ulike roller og situasjoner, uavhengig av hvilket kjønn de har (Henkel & Tomicic, 2011, s.56).

Informant 1 har opplevd flere lignende situasjoner som jeg forteller om i mitt eksempel, og forklarer i sitt intervju at deres barnehage har valgt å gå bort fra dette med karneval fordi det ofte blir tydelige kjønnsstereotyper. De arrangerer helle fargefest hvor barna kler seg i fargete klær. Min umiddelbare tanke rundt dette er at jeg syns det er et positivt tiltak som kan bidra til at barna blir mer «nøytrale» og likestilte, og at fokuset ikke lenger blir på «hvem/hva har du kledd deg ut som?». På den andre siden kan det tenkes at dette er en «lettvintløsning» for å skyve bort et problem, men fenomenet kjønnsforskjeller, kjønnsstereotyper og holdninger i forhold til kjønn i andre situasjoner blir jo ikke nødvendigvis borte av den grunn. En ideell likestillingspraksis i mine øyne hadde vært at barna på karneval føler seg komfortabel med å møte opp i hva som helst, uten å bli satt tilbake i de bestemte «rammene» som jeg skriver om. Alle kostymer bør være like normale, uansett om det er en jente eller en gutt som bærer det. Jeg syns likevel at det er et fint tiltak å heller arrangere fargefest i stedet for karneval i forhold til at barna på et vis blir begrenset muligheten til å utøve sterke kjønnsstereotypiske utkledninger. Jeg kan også se for meg at ved å kun kle barna i fargete klær slik at alle er like, kan dette igjen føre til at barna blir mer samlet enn hva de ville vært om det fantes seks prinsesser og seks superhelter. I et slikt tilfelle er det nok oftere å se at de prinsessene holder seg sammen og superheltene for seg.

4.4 Tilrettelegging for lek

Under intervjuene var jeg interessert i å få tak i hvordan de enkelte pedagogiske lederne legger til rette for lek på deres avdeling ettersom lek er en utrolig stor og viktig del av barnas barnehagehverdag. Lek spiller en stor rolle i forhold til både trivsel og utvikling på mange områder, deriblant barnets oppfattelse av eget kjønn. Noen hevder at det er biologiske årsaker til at jenter søker dukker og familielek mens gutter foretrekker biler. Andre mener at det er

påvirkninger og eksponering fra omgivelsene som i stor grad påvirker dette. Jeg kommer ikke til å gå noe mer inn på om det er biologiske, sosiale eller kulturelle årsaker til at barna leker med det de gjør, men fokuserer heller på hva de ulike informantene tilbyr av leker og materialer, og betydningen denne tilretteleggingen *kan* ha for barna.

Under intervjuet med informant 1 forteller hun at på hennes avdeling er det utrolig mye fokus på det fysiske miljøet. Tanken bak deres innredning og hva som tilbys av materialet er at det skal gjenspeile mangfold og skape møteplasser som alle barna kan delta i. Deres avdeling består stort sett kun av kjønnsnøytralt materiale i form av naturmaterialer og gjenbruksmateriale som er lite definerte, og skal være samlende for alle.

Informant 2 og 3 på sin side har mer av de «typiske» lekene man ofte ser i en barnehage, og mener at det som tilbys på deres avdelinger er leker som passer barna uansett kjønn.

Informant 2 sier i sitt intervju: «Vi har både dukker, utkleddingsklær, biler og perler, noe som ofte kan bli sett på som jente- og gutteleker, men vi opplever at det blir brukt av både jentene og guttene». Videre påpeker hun at slike typer leker kan føre til mer kjønnsstereotypiske lekemønstre, men at det i stor grad handler om hvordan de voksne presentere og tar i bruk lekene som tilbys. Hun mener at dersom de voksne ikke henger seg alt for mye opp i den «riktige» måten å bruke lekene på, kan man ved å bruke fantasien tilby mange ulike måter å leke på ved bruk av samme material. Informant 3 trekker frem de samme type lekene ved sin avdeling, og sier videre at når de skal velge ut material og leker, velger de ut i fra hva barna ønsker å holde på med, ikke hva som «passer» til de ulike kjønnene.

Noe som jeg synes er interessant med svarene jeg fikk under dette spørsmålet er at det er to ganske forskjellige tankemåter som legges frem i forhold til det materialet og de lekene som tilbys. Dette viser at det finnes flere måter å løse ting på, noe som jeg synes er utrolig spennende med tanke på at jeg selv skal ut i barnehagen om kort tid. Jeg tenker selv at det kan være både fordeler og ulemper med begge måtene tilrettelegge for barns lek og utforskning. Sett fra et kjønnsperspektiv så synes jeg måten informant 1 legger til rette det fysiske miljøet virker som en «hensiktsmessig» måte å jobbe på i forhold til at barna i mindre grad har mulighet til å utspille kjønnsstereotypiske lekemønstre med det materialet som tilbys. Her får barna i større grad mulighet til å ta i bruk fantasien, og det kan tenkes at denne utformingen også skaper enda mer lek på tvers av kjønn. På den andre siden så opplever både informant 2 og 3 at begge kjønn benytter seg av materialer som også er mindre kjønnsnøytrale, og at barna leker med det materialet og de barna de finner interessante, ikke om det er gutter eller jenter

eller hva som er typisk jenteleker og gutteleker. Etter å ha jobbet i barnehage, vært i praksis og hatt disse intervjuene sitter jeg igjen med et inntrykk av at det er mer tydelig kjønnsforskjeller i barns lekemønster når de begynner på storbarn. Det kan kanskje tenkes at det er mindre fokus på hva barn leker med på småbarn enn når de kommer på storbarn? Når barna er små kan det virke som de voksne er mer oppmuntrende til barnets lek og aktivitet, uansett hva barnet holder på med, så lenge barnet holder på med noe. Når barna blir eldre tror jeg det er lettere for den voksne å, på et eller annet nivå, forsøker å lede barnet mot enkelte typer lek og aktiviteter i uvitenhet, eller viten, om at de leder barna inn i aktiviteter som er mer typiske for deres kjønn. Større barn får nok også oftere mer definerte leker hjemmefra, i tillegg til at man også lettere blir påvirket av andre faktorer når man blir litt eldre, for eksempel TV, voksne og andre barn.

I punkt 3.12 sier Emilsen og Johannesen noe om utvalget av leker og materiell som tilbys i barnehager, og at det i flere barnehager tilbys leker som er kategorisert som «jenteleker» og «gutteleker». I forhold til hvordan informant 2 og 3 tilrettelegger sin avdeling støtter dette opp Emilsen og Johannesens erfaringer, og det er helt klart denne varianten jeg har mest erfaring med og sett oftest ute i barnehagen. Emilsen og Johannesen sier videre at barnehagen har et særlig ansvar for å motvirke slik stereotypering som disse lekene kategoriserer, og at barnehagen bør tilrettelegge slik at barna får varierte og et bredt spekter av måter å leke på (Emilsen & Johannesen, 2015, s.234). Min umiddelbare tanke rundt dette var at slike kategoriserte leker kan begrense barnas mange måter å leke på, men etter å ha intervjuet informant 2 hvor hun trekker frem hvordan lekene presenteres og tas i bruk fikk jeg en mye mer åpen innstilling for leker og materiell som gjerne er ganske definerte. Er det slik at det kun finnes en måte å leke med biler eller lekekomfyren på? Ved at de voksne sammen med barna tar i bruk fantasien, kan en komfyr enkelt bli et romskip, og med det blir ikke lekene like kategoriserte lenger. I et kjønnsperspektiv handler det jo om at barna skal være komfortable med å ta i bruk all slags leker og materiale, og ved å gjøre leker og materialer mer allsidige, vil kanskje fasiten på hvordan tingene «skal» brukes gradvis forsvinne, og dermed også tanken om hva som er «gutteleker» og «jenteleker».

I intervjuene fortalte informantene noe om hvilken type lek de ser på småbarnsavdelingen sin. Informant 2 forteller: «På småbarn leker barna ofte det de ser eller opplever. For eksempel etter jul hadde barna deltatt på mange selskaper, og det vi kunne se når de kom tilbake til barnehagen var at de lekte at de lagde mat, dekket på bordet og serverte». Alle tre informantene jeg var i kontakt med jobber på småbarnsavdelinger, og ut i fra de erfaringene

de forteller meg om, og hva jeg selv har observert i barnehager, kan man ofte se at småbarn spiller ut ting de har sett eller opplevelser de har erfart når de leker. Her stiller jeg da spørsmålstegn til om det kan være en ulempe at materialet og lekene er for udefinert? På en side syns jeg det er positivt med leker som ikke er for definerte, da det åpner opp for mange nye muligheter og at man får tatt i bruk fantasien. På den andre siden tror jeg også, spesielt på en småbarnsavdeling, at det har sine fordeler med definerte leker også. Dersom lekene er for udefinerte kan det kanskje bli vanskeligere for de minste å spille ut disse erfaringene, noe som vil hemme muligheten for enkelte typer lek. I forhold til tilretteleggingen for lek, så vil jeg også trekke frem bruk av mer definerte leker som betydningsfullt med tanke på barnas språkutvikling, både generelt men også i forhold til begreper som har med kjønn å gjøre. Ved at man har konkreter i form av gjenstander som barna kjenner igjen, for eksempel dukker som de kan relatere til eller andre gjenstander de erfarer i hverdagen og som de stadig hører benevning på, kan det nok være en fordel i deres utvikling av språk at de kjenner igjen gjenstander og lettere kan sette ord på dem fordi det er ord de hører jevnlig.

Askland og Rossholt hevder at den oppfatningen vi har av likestilling, først og fremst speiles i våre tidligere erfaringer med kjønn (Askland & Rossholt, 2009, s.34). Under spørsmålet om tilretteleggingen for lek ønsket jeg å få tak i om informantene tror deres egne holdninger og erfaringer spiller en rolle når de skal forme det fysiske miljøet og tilrettelegge for lek. Alle tre informantene har selv egne forestillinger og erfaringer om kjønn fra sitt liv om hvordan ting bør være, og alle informantene var ganske overbevisste om at disse erfaringene lå som et bakteppe for en del av valgene de tar på sin avdeling. Informant 1 fortalte i sitt intervju: «Jeg tror absolutt mine erfaringer spiller en rolle i utformingen av avdelingen. Jeg lever selv i et likestilt forhold, med delt barneomsorg, husarbeid og lignende. Jeg er også vokst opp med radikale foreldre hvor far blant annet bakte brød. Jeg vil at utformingen av avdelingen skal utjevne sosiale forskjeller, herunder kommer også kjønn». Her er det helt tydelig at informanten bærer med seg sine erfaringer, holdninger og verdier i barnehagen, og at hun har et ønske om at dette skal gjenspeile den pedagogiske virksomheten.

4.5 Refleksjon som redskap for likestillingspraksis

I et av spørsmålene under intervjuet ønsket jeg å høre hvordan pedagogiske ledere jobbet med de ansatte rundt tema. Noe som også går igjen i alle tre intervjuene er at de ikke ønsker å forskjellsbehandle barna, og dette er noe de ønsker en bevissthet rundt blant alle ansatte på

avdelingene. Det var ingen av informantene som kunne legge frem konkrete metoder de hadde tatt i bruk allerede rundt bevisstgjøring blant de ansatte, men at dersom det oppstod situasjoner hvor barna ble behandlet ulikt på grunn av kjønn, trekkes refleksjon frem som en fremgangsmåte til forbedring hos alle tre informantene. Informant 2 sier i sitt intervju: «Dersom de ansatte har en praksis hvor de setter barna i bås ut i fra kjønn vil jeg bidra til refleksjon hos den eventuelle ansatte. Da må det reflekteres rundt voksenrollen og hvilke signaler vi sender ut til barna». Det informant 2 sier her er noe jeg selv mener er utrolig viktig. En praksis som gjenspeiler forskjellsbehandling av kjønn og kjønnsstereotypiske holdninger vil på en eller annen måte påvirke barnet det gjelder. Derfor syns jeg det er kjempefint at alle informantene trekker frem refleksjon som et redskap for å belyse og endre denne type praktisering.

Videre i intervjuet med informant 2 forteller hun: «..Jeg vil at refleksjonen og nye perspektiver skal komme fra en selv, for da tror jeg det vil være lettere for den det gjelder å gjøre noe med den videre måten å jobbe på». Informanten trekker frem betydningen av at den det gjelder klarer å reflektere og se flere sider av saken selv, i stedet for å bli fortalt hvordan det «skal» gjøres. Det at refleksjon og nye perspektiver kommer fra en selv tror jeg er av stor betydning for at man skal klare å gjøre noe med sin egen praksis. Å ta i bruk refleksjon som redskap er noe Lauvås og Handal løfter opp som nødvendig for å klare å endre ens egen praksis. De regner den praktiske yrkesteorien til en yrkesutøver som den sterkeste faktoren for hva som styrer den enkeltes praksis, og for å evne å gjøre noe med måten å jobbe på må denne yrkesteorien løftes opp og gjøres til gjenstand for refleksjon og endring (Askland & Rossholt, 2009, s.109). Informant 3 trekker også frem refleksjon rundt egen praksis som et redskap for bevissthet rundt tema: «Dersom noen sier nei til et barn på grunn av kjønn, er det definitivt noe vi burde snakke om og reflektere over sammen i personalgruppa». I praksis i barnehagen innebærer dette at de ansatte evner å se hvor det er nødvendig med endring, for eksempel dersom det oppdages at barnas muligheter begrenses på grunn av kjønn, eller at kjønnsstereotypiske holdninger gjenspeiles i de ansattes praksis. Dette må løfte opp, enten på individnivå eller i personalgruppa, reflekteres over, og dermed komme frem til nye måter å jobbe på for å utvikle en bedre praksis.

Oppsummering/Konklusjon

I løpet av denne oppgaven har jeg forsøkt å synliggjøre hvordan det kan jobbes med likestilling mellom kjønn på en småbarnsavdeling. Jeg har tatt i bruk relevant teori for å belyse mitt tema og min problemstilling, og drøftet mine funn i lys av denne teorien, egne erfaringer og meninger.

«Hvordan jobbes det med likestilling mellom kjønn på småbarnsavdelinger?»

Igjennom intervjuene med informantene mine er det fokus på enkeltbarnet som kommer tydeligst frem når det kommer til hvordan de jobber med likestilling mellom kjønn på deres småbarnsavdeling. Det innebærer i hovedsak at barna skal få de samme mulighetene og at de ikke tillegges egenskaper basert på kjønn de er født med (Larsen & Slåtten, 2015, s.66). Hvordan det legges til rette for og skapes rom for like muligheter og like rettigheter kommer an på det individuelle barnet. Alle barn er forskjellige, og har derfor ulike behov som de ansatte må ta i betraktning når det skal legges til rette for et likestilt og likeverdig tilbud i barnehagen. Likestilling handler altså ikke om at alle skal være like, men at alle skal få de samme mulighetene (Emilsen, 2015, s.22). For informantene mine er det også viktig å ha et bevisst forhold til at det finnes mange forskjellige måter å være gutter og jenter på, og at disse forskjellene ikke skal bli kategorisert, men helle normalisert. I arbeidet med likestilling mellom kjønn i barnehagen er det lett at våre følelser om egen oppvekst og hvordan vi selv forstår kjønn vil påvirke hvordan vi møter og tilrettelegger for barna (Emilsen, 2015, s.142). Vi er påvirket av kjønnsroller fra tidligere, og dette er noe man også ubevisst formidler til barna selv om man ikke ønsker det. Alle mine informanter var åpne om dette, og trekker frem at deres holdninger og verdier må reflekteres over for å kunne formidle og fremme kjønnslikestilling på deres avdeling.

Hos alle informantene jeg har vært i kontakt med kommer det også frem at samtlige mener de ikke jobber nok med likestilling mellom kjønn på deres avdeling, og at dette er noe de ønsker å bli bedre på å sette ord på og løfte frem på deres avdeling. I rammeplan (2017, s.10) er arbeid med likestilling og likeverd et viktig område som norske barnehager er pliktige å jobbe med, men hvordan hver enkel barnehage tolker og jobber med dette vil variere. Det som imidlertid kommer frem hos alle mine informanter er at de er bevisst likestillingsarbeid på deres avdeling, men at fokuset på likestilling retter seg mer på mangfold, religion, etnisitet og lignende som vi hører og lærer mye om. Kjønn blir ikke fokusert like mye på, men absolutt

noe de ønsker å rette fokuset mer på etter at de ble utfordret til å reflektere over dette gjennom intervjuet i forbindelse med denne oppgaven.

Selv om informantene selv føler at det ikke fokuseres nok på likestilling mellom kjønn på deres avdeling, synes jeg likevel at det virker som de er reflekterte i forhold til hvordan de møter barna, og at de ikke behandles ulikt basert på deres alder eller om de er jente eller gutt. Det handler blant annet om å anerkjenne de minste barna som likestilt med andre jevnaldrende og de som er eldre, og at de gis lik verdi og stemme når det gjelder utforming og planlegging av barnehagehverdagen. Vennskapsrelasjoner på tvers av kjønn er noe som vektlegges hos de ulike informantene, og de jobber bevisst med at lekekamerater og de aktivitetene som tilrettelegges for er for alle, ikke at noe er for jenter og noe for gutter.

I mitt arbeid med denne oppgaven har jeg tilegnet meg mye god kunnskap om hva som ligger i begrepet likestilling, og hvordan man i praksis kan jobbe med dette i barnehagen. Alle informantene ønsker at barna på deres avdeling skal tilbys like muligheter og bli trygge på seg selv og egen identitet, og det er nettopp det likestilling og likeverd i stor grad handler om.

Litteraturliste

Askland, Leif, and Nina Rossholt. *Kjønnsdiskurser I Barnehagen : Mening, Makt, Medvirkning*. Bergen: Fagbokforl, 2009

Bergsland, Mirjam Dahl, and Henriette Jæger. *Bacheloroppgaven I Barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2014.

Dalland, Olav. *Metode Og Oppgaveskriving*. 6. Utg. ed. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2017

Emilsen, Kari. *Likestilling Og Likeverd I Barnehagen*. Bergen: Fagbokforl, 2015

Emilsen, Kari, Trondheim, Norge Fylkesmannen I Sør-Trøndelag, og Dronning Mauds Minne Høgskole for førskolelærerutdanning. *Likestilling Og Likeverd I Trondheimsbarnehagene: Et Utviklingsprosjekt I Trondheim Kommune*. Trondheim: Dronning Mauds Minne, Trondheim Kommune, Fylkesmannen I Sør-Trøndelag, 2012

Helén, Eva., Åsa. Alneng, Hanne Solem, and Magdalena T.. Granholm. *Sverd Og Bamser : Genusarbeid I Barnehage Og Skole*. Oslo: Gan Aschehoug, 2009

Henkel, Kristina, Emili. Svensson, Johan. Eide, and Marie Tomičić. *Gi Barna 100 Muligheter I Stedet for 2 : Om Genusfeller Og Genusproblemer I Hverdagen*. Oslo: Pedagogisk Forum, 2011

Johannessen, Asbjørn, Line Christoffersen, and Per Arne Tufte. *Introduksjon Til Samfunnsvitenskapelig Metode*. 5. Utg. ed. Oslo: Abstrakt, 2016

Kunnskapsdepartementet (2006) *Temahefte om likestilling i det pedagogiske arbeidet i barnehagen*
Hentet fra:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/290163-temahefte_om_likestilling_i_det_pedagogiske_arbeidet_i_barnehagen.pdf

Larsen, Ann Kristin, and Mette Vaagan Slåtten. *En Bok Om Oppvekst : Samfunnsfag for Barnehagelærere*. 4. Utg. ed. Bergen: Fagbokforl, 2015

Odelfors, Birgitta, and Arne Solli. *Barnehagen I Et Kjønnsperspektiv : Om å Gjøre Seg Hørt Og Sett*. Oslo: Pedagogisk Forum, 1999

Rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver. (2017.)

Utdanningsdirektoratet. Lastet ned fra

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Öhman, Margareta. *Det Viktigste Er å Få Leke*. Oslo: Pedagogisk Forum, 2012

Vedlegg

Vedlegg: Intervjuguide

Intervjuguide

1. Hva betyr likestilling mellom kjønn for deg?
2. I hvilken grad vil du si at dere jobber bevisst med likestilling mellom jenter og gutter i det pedagogiske arbeidet i barnehagen?"
 - Hvordan jobber du som pedagogisk leder med de ansatte rundt tema?
 - Hvordan jobber du som leder av personalet med diskusjoner/refleksjoner over dette temaet?
3. Hva tenker du om å behandle gutter og jenter forskjellig i ulike situasjoner?
 - Kan du nevne eksempler der gutter og jenter behandles ulikt?
4. Kan du si noe om dine tanker om eller erfaringer med jenters og gutters lek?
 - I hvilken grad leker de likt, og forskjellig?
 - Hva tenker du om årsakene til eventuelle forskjeller?
 - Spiller dine erfaringer/forestillinger om kjønn en rolle i valg og utforming av tilgjengelig leker og materialet?
 - Har barna gode valgmuligheter?
 - Har dere materiell som innbyr til lek på tvers av kjønn?
 - Tror du at man ubevisst foreslår og oppfordrer gutter og jenter på ulike måter i lek?
 - Hvis du tenker deg om, kan du kjenne til situasjoner hvor du erfarer forskjell i grensesetting i barns lek basert på kjønn?

Eks: Kan voksne ha lettere for å stoppe jenters viltre lek fremfor guttene viltre lek? (kan jentenes viltre lek oppfattes som bråk og støy?)

5. I det rammeplanen skriver om likestilling, så handler det om mange andre områder enn bare kjønn. Det nevnes også blant annet funksjonsevne, etnisitet, sosial status, religion og livssyn. Har du noen tanker om sammenhenger mellom hvordan vi ser på barn/individer med disse ulike forskjellene?

Vedlegg: Samtykkeskjema/informasjonskriv

Samtykkeskjema/ informasjonsskriv - Intervju

Mitt navn er Heidi Lund Michalsen. Jeg studere barnehagelærer ved dronning Mauds minne høyskole, og holder for tiden på med å skrive bacheloroppgave. Jeg fordyper meg i de yngste barna i barnehagen, og har valgt å skrive en bacheloroppgave som tar for seg likestilling av kjønn på småbarn.

Formålet med denne oppgaven er å få et bedre innblikk i hvordan egne oppfatninger rundt kjønn påvirker hvordan vi møter og legger til rette for likestilling blant kjønn på småbarnsavdelinger. Jeg lurte i den forbindelse på om du kunne tenke deg å svare på noen spørsmål, ved bruk av en-til-en intervju. Intervjuet kommer til å være strukturert slik at jeg stiller en del åpne spørsmål som åpner opp for refleksjon rundt tema. Det er et spennende tema å prate om, og jeg ser derfor for meg at vi setter av ca.1 time og 15 minutter til intervjuet. Etter intervjuet kommer jeg til å gå igjennom og renskrive notatene, og da vil du få mulighet til å se over dokumentet og komme med tilbakemeldinger dersom du ønsker det. Dette er for å sikre at oppgaven baseres på riktig utsagn.

For meg er det viktig at informantens konfidensialitet blir ivaretatt, derfor kommer alle opplysninger og informasjon som kommer frem under intervjuet til å bli anonymisert, slik at materialet som blir brukt i oppgaven ikke kan gjenkjennes eller identifiseres.

Dersom du er komfortabel med det, ønsker jeg gjerne å ta med meg en medstudent under intervjuet for å hjelpe meg å ta notater. Det er dessverre ikke lov å bruke lydopptaker lengre, og derfor vil det være til stor nytte å ha med seg et par ekstra ører og hender som kan notere sammen med meg underveis.

Det er helt frivillig å delta, og jeg vil minne om at informanten når som helst kan trekke seg fra undersøkelsen uten ytterligere begrunnelse.

Håper du er komfortabel og har mulighet til å stille!

Med vennlig hilsen

Heidi Lund Michalsen

Samtykke til deltakelse

Kryss av i avkryssingsboksen under for å gi ditt samtykke:

Jeg har mottatt informasjon, og vil delta i studien.

Vedlegg: Avtale om publisering

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Avtale om publisering

Forfatter(e): Heidi Lund Michalsen

Tittel på oppgave: Likestilling mellom kjønn

Type oppgave: Bachelor Master

Dato for innlevering: 02.05.2019

Studenten(e) har ifølge åndsverkloven § 2 opphavsrett til oppgaven. Dronning Mauds Minne Høgskole ønsker å publisere oppgaver som oppnår resultat A eller B i sitt bibliotek til fordel for kommende studenter.

Studenten godkjenner at Dronning Mauds Minne Høgskole kan publisere skriftlig og/eller elektronisk utgave av oppgaven uten vederlag til studenten. Den elektroniske utgaven kan i så fall bli gjort åpent tilgjengelig under *Creative Commons Navngivelse-ikkeKommersiell-ingen bearbejdelser 4.0 Internasjonal*-lisensen.

Ja Nei

Oppgaven er båndlagt fordi den inneholder sensitive opplysninger, konfidensielle opplysninger, eller opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner.

Ja Nei

Hvis ja på forrige spørsmål: Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

Ja Nei

Oppgaven er unntatt offentlighet fordi den inneholder taushetsbelagt informasjon.

Ja Nei

Trondheim 02.05.2019
Sted og dato

Heidi Lund Michalsen
Signatur